

tari possunt, nomen λατρίνος posuit; statim vero addidit oportere scribi per diphthongum (utique præter morem et proprietatem Scripturæ), ut possit illum numerum reddere. Deinde Joannes de nomine proprio Antichristi locutus est; nullus fuit autem Pontifex qui proprio nomine *Latinus* sit appellatus; communi autem nomine etiam rex Angliæ est *Latinus*, et Lutherus, et Calvinus fuit *Latinus*; cur ergo magis Pontifex quam quilibet illorum Antichristus censendus est propter nomen *Latinus*? Hæc igitur omnia, quæ de Antichristo, ejusque Antesignano, in illo cap. 13 dicuntur, sincere intellecta, evidenter ostendunt Antichristum, prout ibi describitur, nondum apparuisse, et toto cælo a Pontifice Romano distare; extortæ autem et violentæ interpretationes metaphoricæ Protestantium non minori claritate produnt errorem in quo isti homines cæci versantur.

CAPUT XX.

QUÆ CIRCA XIV, XV ET XVI CAPUT APOCALYPSIS REX NOTAT, DISCUTIUNTUR.

1. Finita tertia visione, priusquam rex ad quartam transeat, ex c. 17 sumendam, quædam ex c. 14, 15 et 16 arripit, quæ licet leviora sint, operæ pretium duximus illa notare, ut nihil quod ad causam pertineat, intactum relinquamus. In principio igitur cap. 14, prius narrat Joannes peculiarem gloriam sanctorum Virginum sibi manifestatam; deinde narrat visionem Angeli volantis per medium cælum, et habentis Evangelium æternum, et diem iudicii annunciantis. Et in his duobus nihil occurrit annotatione dignum. Tertio, ait Joannes, et alius Angelus secutus est, dicens, Apoc. 14: *Cecidit, cecidit Babylon illa magna, quæ a vino iræ suæ potavit omnes gentes*, ubi rex notat, ruinam hanc Babylonis, quam hic Angelus prænuñciavit, esse interitum Antichristi. Per Babylonem autem vult intelligi Romam, ut in superioribus sæpius dixerat. Unde significat Antichristum Romæ, et in ejus incendio ac destructione esse interendum. Verumtamen Antichristum esse interficiendum Romæ, nova fictio est sine fundamento excogitata ad suspicionem aliquam pravam de Romana sede generandam. Antiqui enim in Oriente occidendum esse tradiderunt, ut ex Lactant., lib. 7, cap. 17 et sequentibus; et Hyppolit., Irenæo, et aliis antiquis colligitur. Hieronymus autem, Isaïæ

cap. 25, in monte Oliveti dixit esse occidendum. Potestque colligi ex cap. 11 Daniel., in fine, et ex cap. 11 Apocal., ut supra notavi. Et capite 19 dixit Evangelista Joannes, Antichristum vivum esse detrudendum in infernum, utique imperio Christi, ut Paulus, 2 ad Thessal., c. 2, significavit, et Daniel, c. 8, dicens: *Sine manu conteretur*. Si ergo per Babyloniam Romam intelligamus, tantum abest ut Romæ ruina sit interitus Antichristi, ut potius per illum, vel duces aut socios ejus abolenda, et igni tradenda sit, ut ex c. 18 Apocal. colligi potest. Nam, ut supra notavi, si Roma delenda est ante iudicii tempus, non erit nisi tempore Antichristi, et ejus conatu, ut, extincto nomine Romano, ipse novam excellentioremque monarchiam erigere videatur. Si vero per Babylonem mundum hunc intelligamus, incendium illud Babylonis supponit jam finitum Antichristi persecutionem, et destructionem ac perditionem ejus; ergo neque isto modo ruina Babylonis erit interitus Antichristi.

2. In Apocalypsi ut in aliis prophetiis aliquando rerum ordo non servatur. — Post has vero duorum Angelorum voces et monita, tertius sequitur Angelus, tam supplicia in Antichristi sectatores superventura, quam beatitudinem eorum qui, patienter tribulationem tolerant, et mandata Dei custodientes, in Domino mortui sunt, denuncians. Et quoniam hæc discretio in iudicio facienda est, ideo statim visio et representatio iudicii subjungitur. Hæc vero, ut omnes expositores advertunt, magna ex parte per anticipationem dicta fuere; nam priusquam fiat iudicium, præcedent septem plagæ, quæ capite decimo quinto in generali denunciantur, et in capite decimo sexto sigillatim recensentur. Quas nunc explicare nostri muneris non est. Quia vero rex sensu earum allegorico ludit, advertito breviter, plagas illas ad litteram et proprie intelligi de tribulationibus et calamitatibus corporalibus et externis, ut fuerunt plagæ Ægypti, quibus illas comparant Irenæus, lib. 4, cap. 50; Andr., cap. 46, in Apocal., ubi singulas ita exponit, quem fere imitatur Aretas. Et merito, nam omnia, quæ ibi dicuntur, vere ac proprie possunt intelligi, et ideo ita sunt intelligenda. Nihilominus tamen illas plagas more suo rex in maledicta et opprobria sanctæ Ecclesiæ et Pontificis per suas allegorias convertit; non tamen omnes accommodat, sed quas pervertere et accommodare potuit, semperque eosdem errores supponit,

per bestiam Pontificem interpretando, per pseudopphetam vero Apostolicam Ecclesiam, et ita tenebras, in quinta phiala super sedem Antichristi effusas, dicit esse tenebras ignorantiae et erroris Ecclesiæ Romanæ. Ita enim solent hæretici ad excusationem sui erroris et pertinaciæ, Ecclesiam ignorantiae et cæcitatibus arguere; cum enim ipsi cæci sint, Ecclesiæ lumen videre non possunt, ut Augustinus sæpe contra Donatistas notat.

3. Tenebræ in plaga quinta phialæ sensibiles erunt, non intelligibiles. — Præterquam quod nec metaphora est necessaria, ut dixi, nec potest accommodari; nam illæ plagæ superventuræ sunt super bestiam et regnum ejus, id est, super Antichristum et homines ab eo deceptos, ut ibi dicitur. Unde jam supponit densissimas tenebras spirituales; non est ergo de illis sermo. Sed tenebræ, postea per phialam quintam effundendæ, erunt vere corporales, aut saltem temporales, quia vel super Jerusalem, ubi erit sedes Antichristi, et super totam illam regionem, sensibiles tenebræ et frequentissimæ effundentur; vel splendor humanus, et fama Antichristiani regni obscurabitur magnitudine calamitatum, a quibus non poterit Antichristus suis artibus subditos liberare. Unde fiet ut ingenti dolore omnes affligantur, ita ut *linguas suas præ dolore commanducent, et Deum blasphement præ doloribus et vulneribus suis, et non agant penitentiam ex operibus suis*. Quæ verba nunquam potuit nec poterit rex sine rubore ad Ecclesiam accommodare; facile autem intelligi potest, quam meliori analogia magisque in veritate fundata possent ad tenebras, et linguas, et blasphemias, et impoenitentiam Protestantium transferri.

4. Phialam in Euphratem effusam miscent imperite Protestantes. — Progreditur rex ad sextum Angelum, qui siccando Euphratem, præparavit viam regibus ab ortu solis, quod dicit esse impletum, cum jam homo peccati captus est revelari, sublatis omnibus impedimentis, quæ possunt iter eorum, id est, Orientalium regum, ad invadendum illum monarcham remorari. Ubi per reges ab ortu solis, se et similes reges rebelles Ecclesiæ Romanæ, eamque persequentes intelligit, ut inferius in quarta visione, pag. 121, clarius exponit. Et his regibus ait, parandam esse viam per effusionem illius sextæ phialæ, ut, sublatis impedimentis, Monarchiam Ecclesiæ (quam ipse Antichristi esse fingit) libere et inopinato invadant. Sicut Cyrus (ait) inopinato transitu

Euphratis Babylonem cepit, et Balthasarem, regem ejus, vasis ad Dei ministerium comparatis abutentem, atque ita tanquam in Dei templo sedentem, occidit.

5. Reges de quibus ibi sermo est, non contra, sed pro Antichristo dimicabunt. — In qua tota metaphora, ommissa ejus impietate et audacia, summam ignorantiam Protestantium sic exponentium adverteo, quia non solum extra litteralem sensum suo arbitrio loquuntur, sed etiam contra illum verba accommodant. Nam reges illi, quibus per effusionem sextæ phialæ, et exsiccatione Euphratis via parabitur, non contra Antichristum incessuri prædicuntur, sed potius ad juvandum Antichristum in exterminatione populi Dei, sicut circa Danielis prophetias infra, cap. 22, notabimus, et sumi etiam potest ex verbis quæ Joannes paulo inferius subjungit: *Spiritus demoniorum procedunt ad reges totius terræ, congregare illos in prælium ad diem magnum omnipotentis Dei*. Et ita locum illum de convocatione omnium regum terræ, et præsertim Orientalium, per Antichristum faciendam ad debellandos omnes Christianos, omnes interpretantur. De qua convocatione, et ingenti ad prælium congregatione, sub nominibus *Gog* et *Magog*, mentionem fecit idem Joannes, c. 20, post Ezech., c. 38. Quomodo ergo quadrare potest metaphora, ut per reges ab Oriente venturos intelligantur hæretici contra Papam insurgentes? quid magis frivolum magisque ridiculum dici aut cogitari potuit?

6. Accedit quod illi reges non congregabuntur, quando Antichristus incipiet revelari, sed postquam Antichristus ab universo mundo agnitus, et per suum pseudopphetam satis publice prædicatus fuerit; imo, postquam jam cœperit per alias tribulationes regnum ejus affligi, ut ex præcedentibus phialis et sequentibus verbis manifestum est; at isti hæretici orti et congregati sunt, antequam Antichristus notus esset, vel revelari inciperet; ipsi enim primi fabulam illam confinxerunt, et thronus, cui ipsi nomen illud imposuerunt, semper fuit notissimus Ecclesiæ, et nihil eorum, quæ per phialas illas prædicuntur, passus est. Denique illorum regum congregatio futura est in prælium ad diem magnum omnipotentis Dei, quando nimirum Christus de illis triumphabit, simulque *Gog* et *Magog* destruet. At hæresiarchæ isti nec in unum diem congregati sunt, et longe ante tempora diei magni Dei prodierunt. In hoc ergo solum conveniunt cum illis regibus, quod revera contra Chris-

tum surrexerunt, et Antichristo viam parant, et contra Christi Vicarium (sub titulo ficti Antichristi) bellum movent.

7. *Societatis Jesu alumnos ranunculis comparat rex Jacobus, pro Pontifice coaxantibus.* — Concludit tamen rex hanc suam prolixam allegoriam, inducendo illa verba ejusdem sextæ phialæ a Joanne scripta: *Et vidi de ore draconis, et de ore bestiae, et de ore pseudoprophetae spiritus tres immundos in modum ranarum.* Per quos intelligit novam sectam exurgentem ad thronum Antichristi, tenebris obscuratum et labantem, illustrandum et fulciendum, quam dicit ternario numero significari, quia tribus magistris diriguntur, *draconis*, id est, Satanæ, *Antichristi*, id est, Pontificis, et *pseudoprophetae*, id est, Ecclesiæ Romanæ. Per quam sectam Societatem Jesu sine dubio intelligit, et Doctores ac prædicatores ejus ranunculis comparat, de quibus hæreticorum more ad libitum detrahit. Pro illis autem respondere nec mihi decens est, nec necessarium. Opera enim illorum de ipsis testimonium perhibent, estque qui videat et judicet. Neque parum habent Societatis alumni et operarii, unde possint gloriari, quandoquidem cum Christi Vicario ejusque Ecclesia digni habiti sunt, pro Christi fide, ejusque Vicarii obedientia ignominiam et contumeliam pati.

8. *Non coheret interpretatio.* — Solum quoad verborum Scripturæ abusum et corruptionem adnotabo, præter alios errores de falsa interpretatione bestiae et pseudoprophetae ejus, et abusum aliorum verborum illius Scripturæ, in ipsamet allegoria ad textum applicata, non esse constantiam aut consecutionem. Nam hoc loco dicit, tres spiritus malos mitti ad favendum Antichristo, ejusque thronum sustentandum, unde cum Joannes de illis dicat: *Procedunt ad reges totius terræ, congregare illos in prælium*, consequitur aperte, reges, ab his spiritibus congregandos, esse futuros Antichristi amicos et fautores; paulo autem superius dixerat, reges illos, quibus sextus hic Angelus viam parat, esse hostes Antichristi, et illis expediri viam, ut sine impedimento possint monarchiam Antichristi invadere; hæc autem duo non possunt simul subsistere. Nam reges venturi sine impedimento, et per illos tres spiritus congregandi, iidem sunt; quomodo ergo et ad invadendum et ad sustinendum labantem thronum Antichristi vocantur?

9. *Societatis Jesu operarii pacem, non dis-*

cordias servant. — Præterea isti tres spiritus congregaturi dicuntur reges in prælium, utique contra visibilem Christi Ecclesiam, quæ tempore Antichristi erit; operarii autem Societatis non congregant reges in prælium ali-quod, sed ad pacem et unionem cum Christi Vicario, nec ad debellandam Ecclesiam visibilem, sed ad pacem et unionem cum illa. Item illi reges congregandi sunt specialiter ad prælium unius diei, qui per antonomasiam dicitur *dies magnus omnipotentis Dei*, quia in illo *veniet sicut fur*, ut statim dicitur, utique ad destruendum Antichristum, et omnes reges congregatos cum illo ad prælium, ut c. 20 aperte declaratur sub nominibus Gog et Magog. At hoc non potest ad prædicatores fidei, qui nunc sunt in Ecclesia Catholica, ullo modo accommodari. Ut alia infinita omittam, quæ evidenter ostendunt, Joannem loqui de corporali seu materiali prælio, designando etiam locum in quo reges congregandi sunt; et declarando aperte ranas illas esse tres spiritus immundos dæmoniorum, facientes signa, quibus reges ad prælium illud congregent. Ergo vana est et impudens allegoria ab otiosis et obduratis Protestantibus adinventata.

CAPUT XXI.

EX VISIONE CAPITIS XVII ET SEQUENTIBUS APOCALYPSIS, NOVUM DE ANTICHRISTO ERROREM CONFUTARI POTIUS QUAM CONFIRMARI.

1. *Docet rex Jacobus mulierem fornicariam esse Antichristum, ac proinde Pontificem.* — Refert Evangelista Joannes, c. 17 Apocalypsis, se raptum fuisse in desertum, et vidisse mulierem fornicariam sedentem super bestiam coccineam, plenam nominibus blasphemiarum, etc. Ex hac visione, quam rex Angliæ quarto loco posuit, colligere nititur, Romanum Pontificem esse Antichristum, colligitque in hunc modum. Mulier illa fornicaria Antichristum repræsentat; et omnes proprietates, quæ illi mulieri in eo capite tribuuntur, Romano Pontifici conveniunt; ergo ipse est Antichristus. Majorem rex non probat, sed tanquam notum fundamentum suæ disputationis supponit. Minorem autem late prosequitur, ad libitum multiplicando probra contra Romanam Sedem, sine probatione, aut veritatis fundamento, sed solum quia cum ab infantia sub hæreticorum disciplina falsam illam opinionem ac depravatam fidem

imbiberit, et in ea fuerit consuetudine obfirmatus, nunc et mentis ignoratione et indignatione promotus, audet in cælum ponere os suum, et sacra profanis commaculare.

2. *Mulier illa civitatem significat, non hominem.* — Sed imprimis fundamentum, in quo nititur, falsum est, nam mulier illa non repræsentat Antichristum. Quia Joannes ipse dixit, mulierem illam habere scriptum in fronte: *Babylon magna*; nemo autem unquam dixit Babylonem, vel proprie vel figurate significare Antichristum; nam Antichristus homo quidam futurus est, ut supra est demonstratum; Babylon autem semper significat civitatem aliquam, vel hominum congregationem, ut idem Joannes, in fine illius capituli 17, conclusit: *Mulier, quam vidisti, est civitas magna, quæ habet regnum super reges terræ.* Et ita Patres omnes, et illius loci expositores in hoc conveniunt, quod mulier illa, seu Babylôn, magnam aliquam civitatem repræsentet, quia hoc jam non tantum in ænigmate, sed expresse revelatum, et ab eodem Propheta declaratum est. Quæ autem sit illa civitas varie exponitur. Duas tamen esse opiniones probabiles, unam explicantem hunc locum de civitate impiorum, aliam de Romana civitate exponentem, supra, c. 7, retulimus, ubi utramque opinionem declaravimus, et probabilem esse ostendimus, et in utramque convenire omnia pravitatis insignia, quibus Joannes illam onerat, minutatim declaravimus. Advertimus autem ibi, juxta catholicam et veram declarationem, si Babylon Roma est, intelligendum id esse de Roma non christiana, sed ethnica, ut erat tempore quo Joannes scribebat, et quamdiu in illo statu duravit, et si forte ad illum, vel omnino, vel magna ex parte ante mundi consummationem reditura est (ut multi opinantur), etiam pro illo statu merito eodem nomine significatur; nam Roma Christiana, sub vera fide Christi perseverans, Babylonia dici non potest, cum confessionem falsorum dogmatum, aut plurium sectarum vel deorum non admittat. Ideoque merito Hieronymus, lib. 2 contra Jovinianum, ad finem, ad Romam dixit: *Scriptam in fronte blasphemiam Christi confessione delesti*, etc. Et hac ratione Petrus accurate distinxit Ecclesiam, quæ erat in Babylone, ab ipsa Babylone, dicens: *Salutat vos Ecclesia, quæ est in Babylone collecta.* Et eodem modo loquitur Hieronymus, epist. 18 ad Marcel., dicens: *Est quidem ibi sancta Ecclesia*, etc.

3. *Calumniæ aliæ falsæ ostenduntur.* — Destructo igitur regis fundamento, ejus argumentum ruit. Quapropter omnes accommodationes, quas sub illo fundamento sumit, calumniæ Protestantium sunt, non Scripturæ interpretationes. Neque rex ipse responsionem hanc effugere potest, cum sæpius in sua Præfatione fornicariam illam Romam esse contendat, et nostrorum confessione id confirmet. Hic vero cavenda est calliditas Protestantium, quam notavit Sander., lib. 8 de Visib. Monarch., et rex in præsentem imitari videtur, nam eandem mulierem dicit esse Romam, et esse Antichristum, et bestiam item esse Antichristum, ut supra, c. 15, animadverti, ut ita confundendo Romam cum Romano throno et cum Antichristo, postea ad omne regimen illius civitatis, ac tandem ad Romanam Ecclesiam et sedem sermonem transferat, illique omnia, quæ tam de Antichristo, quam de Romana urbe infideli, ejusque imperio ethnico dicuntur, accommodet. Talia itaque sunt omnia, quæ in toto discursu circa illud caput comminiscitur. Cum enim Roma dicatur fuisse *mater fornicationis*, quando *omnium gentium idolis et superstitionibus serviebat*, ut Leo Papa inquit, serm. 4 de Nativit., et serm. 1 de SS. Petro et Paulo, ideo crimen illud in Apostolicam Sedem transfert. Et sicut nos propter illam sedem dicimus, Romam esse matrem et magistram omnium Ecclesiarum, ita rex matrem omnium spiritualium fornicationum illam appellat. Quæ autem sint illæ spirituales fornicationes, quas Romana Ecclesia vel exercuit vel docuit, nunquam hactenus ostendere potuit, cum ab antiqua et primitiva fide nec minimum discrepaverit, ut lib. 1 et 2 probatum est.

4. *Roma Christiana Martyrum sanguine nullo modo ebria.* — Et simili modo, cum Roma ethnica dicatur *ebria sanguine Martyrum*, propter imperatorum persecutiones, idem audet Romanæ Ecclesiæ et sedi tribuere; quod profecto non video, qua specie vel umbra veritatis dici potuerit. Quas enim *immanes Christianorum persecutiones* excitavit Ecclesia Romana, aut quando sanguinem martyrum fudit, ut propterea sanguine Martyrum ebria dicatur? Sed fortasse justas quorundam hæreticorum et apostatarum pœnas martyria rex vocat, cum tamen illa supplicia tam rara sint, ut nec propter illa dici potuerit sanguine hæreticorum ebria; nam, ut Patres et expositores notant, per hæc verba innumera Martyrum multitudo denotatur. Denique, ut cæ-